

Ivana Prijatelj Pavičić – Lovorka Čoralić

Umjetnička akademija, Split
Hrvatski institut za povijest, Zagreb

Arhivska istraživanja kao prilog poznavanju kuća obitelji Macanović u Trogiru

Prethodno priopćenje – *Preliminary communication*

predano 8. 10. 2001.

Sažetak

U radu se na osnovi podataka dobivenih arhivskim istraživanjima provedenim u Državnom arhivu u Zadru (Arhiv Trogira), Državnom arhivu u Splitu (Arhiv Garagnin Fanfogna, Protokol zgrada Trogira) i trogirskom zemljišniku u Općinskom sudu u Trogiru, ubiciraju

kuće u kojima su živjeli Ignacije I, Ivan III i Ignacije II Macanović sa svojim obiteljima u trogirskoj Varoši (Borgu), pokraj crkve Gospe od Karmena.

Graditeljska obitelj Macanović bila je jedna od najaktivnijih domaćih graditeljskih obitelji u srednjoj Dalmaciji u razdoblju od 17. do 19. stoljeća.¹ Potječe iz Dubrovnika, a njihovu aktivnost u Trogiru možemo pratiti – sudeći prema dosad poznatim dokumentima – od kraja petog desetljeća 17. stoljeća. Brojnim graditeljima iz te obitelji - Franom, Ivanom I, Ignacijem I, Ivanom II, Ignacijem II, Vickom, Nikolom i drugima - već se više desetljeća bave hrvatski povjesničari umjetnosti.

Dosadašnji istraživači proučavali su pretežito crkvene, javne i fortifikacijske spomenike koje su Macanovići gradili diljem Dalmacije. Dosad neobjavljeni arhivski dokumenti pohranjeni u Državnom arhivu u Zadaru (Arhiv Trogira; dalje: DAZ, AT), splitskom Državnom arhivu (Arhiv Garagnin Fanfogna, Protokol Trogira iz 1831. u Arhivu mapa), te u trogirskom zemljišniku u trogirskom Općinskom sudu, kriju podatke o njihovim privatnim obiteljskim kućama u kojima su živjeli u Trogiru od 18. do 19. stoljeća.

Ponajviše podataka o kućama Macanovićevih u Trogiru nalazimo u oporukama i ostavinskim raspravama pojedinih članova obitelji zapisanih tijekom 18. stoljeća, a koji su danas pohranjeni u Državnom arhivu u Zadru (fond Arhiv Trogira).

Trogirski »Macanovića dvori«

Cvito Fisković, prvi istraživač i biograf ove graditeljske obitelji, utvrdio je da su se prvi Macanovići zvani Raguseo do-

selili u Trogir u petom desetljeću 18. stoljeća iz Dubrovnika. Prema dosad poznatim objavljenim podacima u našoj znanstvenoj literaturi, ne možemo zaključiti gdje su se prvi članovi obitelji naselili po doseljenju u grad.²

S kraja 17. stoljeća (6. XI. 1698.) potječe oporuka Antuna, sina majstora Ivana Ragusea.³ Oporuka je sastavljena u trogirskoj Varoši (Borgu), u kući don Alvisea Cippica,⁴ gdje je oporučitelj ležao na smrti. U Antunovoj oporuci ne spominje se ime ni jednog muškog člana njegove bliže rodbine. Kao Antunova nasljednica spominje se jedino njegova sestra Dominika.

Don Alvise Cippico i njegova kuća spominju se deset godina poslije spomenute oporuke u dokumentu od 29. XII. 1709. koji nam rasvjetljava rodbinsku vezu između don Alvisea Cippica i majstora Ivana Ragusea.⁵ Iz njega doznajemo da je Ivan Raguseo bio suprug Margarete, kćeri pokojnog majstora Antonija Cippica. Ivan je s Margaretom imao dvoje djece, kćer Dominiku i sina Antuna. Kada su Ivan i Margareta preminuli, brigu o djeci (u dokumentu iz 1709. govori se samo o Dominiki) preuzela je njihova baka Franceschina, Antunova udovica. Ona ju je, uz (pomoć) don Alvisa Cippica, odgajala u kući svog pokojnog muža. Kada se 1709. godine Dominika trebala udati za Petra, sina pok. Jurja Mlinarića Nutrizija, pripremila je za nju miraz. Iz dokumenta ne saznajemo da li je u domu Cippicovih u Varoši živio do smrti i Ivan Raguseo.

Don Alvise Cippico spominje se u dokumentu od 26. V. 1704. kao prokurator gospodina Andrea Dragazza i njegove braće, koji prodaju majstoru Ignaciju, sinu prote Ivana Ragusea mu-



Trogir, katastarski plan iz 1830., mjernik Antonio Putti iz Pavije
Trogir, cadastral plan of 1830, surveyor Antonio Putti of Pavia

raccu smještenu u Borgu u Trogiru. Iz dokumenta doznajemo da je ona graničila: *da levante signori Zavorei, da ponente casa del sudetto compratore livellatali dalla Scuola d'Ogni Santi, da ostro strada pubblica, e da borra la Scuola di San Spirito.*⁶

Između 1701. i 1721. godine spominje se kao djelatan majstor (*mistro, capo*) u Trogiru i okolici Mihovil Raguseo pok. Frane zvan Lallos, polubrat Ivana Ragusea, kojeg je – premda je bio rođen u izvanbračnoj zajednici Frane Ragusea – obitelj Raguseo priznala, i za kojeg Nevenka Bezić Božanić donosi podatak da je umro 1724. godine.⁷

Godine 1714. Mihovil uzima u najam kod Koriolana Comolija kuću u ruševnom stanju u *contrada dei Signori Casotti*, s namjerom da je obnovi i u nju useli sa svojom obitelji.⁸

Godine 1716. Mihovil Raguseo pok. Frane, i njegova supruga Lucija Livakovich (Livacovich), zvana (rečena) Lazarova, prodali su dio kuće u Segetu kako bi uložili novac od prodaje u popravak njihove trogirске kuće, koju je Mihovil prethodno započeo.⁹ Dana 18. V. 1719. godine spominje se Mihovil Raguseo, otac Margarete, a u istom se spisu navodi i kuća u kojoj on stanuje.¹⁰ Dana 23. VII 1719. godine po-

novno se spominje kuća Mihovila Ragusea, točnije - *imondie gettate dietro la casa di detto Raguseo.*¹¹

Godine 1724.¹² spominje se Lucija, supruga pok. Mihovila, u sporu s majstorom Ignacijem Macanovićem pokojnoga Ivana. Njegov je suvremenik bio majstor Ignacije Raguseo sin Vicka, koji se navodi u dokumentima 1715. i 1716. godine.¹³ Ignacije Vickov spominje se da je 30. X. 1715. godine bio u sporu sa sestrom Katarinom zbog njegove kuće u Trogiru, ključeve koje joj je dao kako bi je čuvala u njegovoj odsutnosti.¹⁴

Ignacije I, pokojnoga Ivana (rođen 1675), umro je 1720. godine te je njegovim imanjem upravljala supruga Margareta.¹⁵ Lucija, Mihovilova žena, ne poriče da je napustila Ignacijevu kuću, *»ogni qual volta però rendera esso mistro Ignatio libera la casa che li è stata affitata dal sudetto quondam mistro Michiel...dalli 10 zugno 1720 sino al presentek«*. Pozornost istraživača pobuđuje spis datiran 24. II 1723. godine, koji sadrži *»inventario della robba di casa di quondam mistro Michiel Raguseo«*.¹⁶ Osim uobičajene pokretne imovine (odjeća, obuća, pokućstvo, posuđe i sl.), inventar sadrži i pažnje vrijedan navod da se u domu majstora Mihovila



Trogir, detalj katastarskog plana iz 1830. godine
Trogir, detail of cadastral plan of 1830

nalazilo i oko 15 slika. Kao što je uobičajeno pri sažetom nabranjanju pokretne imovine, za slike je naveden samo njihov osnovni opis (ne/posjedovanje okvira, pozlata, slikarski motivi).¹⁷ Osim navedenoga, zanimljivi su i podaci o predmetima uporabnim u Mihovillovoj profesiji (*un martel da mura, due martelli da chiodi, un caciol da murer* i dr.).

Iz relativno kratkog razdoblja (od 23. V. 1727. do 9. I. 1728. godine) potječe nekoliko dokumenata u kojima se kao glavni protagonist spominje Margareta, kćer tada već pokojnoga meštra Mihovila Macanovića.¹⁸ Riječ je o gradnji *della fabrica fatta dal quondam Michiel nel loco di Oprach*, koju je Mihovil prodao (datum nam iz ovih spisa nije poznat) Franji Gašpriću (Francesco Giasprich), koji je u trenutku nastanka ovih dokumenata također pokojan. Margareta svoje pravo na taj posjed iskazuje pred općinskim sudom u Trogiru, osporavajući pravnu valjanost prodaje rečene *fabriche*. Pred sudom se s obje strane (Gašprićeve nasljednike zastupaju kao opunomoćenici odnosno izvršitelji oporuke trogirski kanonik Franjo Fracassa i Jeronim Celio Cega) iznose dokazi u prilog tvrdnjama obje strana, ali se – nažalost – pojednostiti njihovih dokaza ne uočavaju iz sadržaja spisa. Zanimljiv je

podatak datiran 9. I. 1728. godine, u kojem zastupnici Gašprićevih pred sudom prilažu na uvid ugovor o prodaji (*istrumento di vendita*) kojime se dokazuje da je spornu gradnju Mihovil Macanović prodao Franji Gašpriću.¹⁹

Dana 27. IX. 1730. godine²⁰ spominje se ponovno Lucija *la quale ad effetto che questa Scola di San Rocco si paghi di quanto la stessa va creditrice per debito di detto quondam suo marito tra cesso alla Scola sudetta gli affitti della casa di ragione del detto quondam suo marito livellatali dal signor Coriolan Comoli posta in questa città nella contrada Casotti*.²¹ Dokument se očito odnosi na kuću za najam a Mihovil je bio potpisao spomenuti ugovor 30. VI. 1714. godine.

Sin Ivana II, već spomenuti Ignacije I Macanović, bio je oženjen s Margaretom Ivana Decaris,²² a djeca im se rađaju između 1705. i 1711. godine.²³ Proto Ignacije spominje se u nekoliko dokumenata 1716. godine kao tutor kćeri pokojnog majstora Petra Nutrizija Babića i njegove pokojne žene Domenike Raguseo, za koje se obavezuje primiti ih u svoju kuću.²⁴

Dana 6. III. 1718. Ignacije Raguseo, pokojnoga Ivana, kupio je u Trogiru teren koji je graničio »*da levante contrata di*



Trogir, kuća Macanović, Matice hrvatske 35, pogled na sjeverno pročelje
Trogir, Macanović house, Matice hrvatske 35, view of north façade



Trogir, kuća Macanović, Matice hrvatske 35, detalj luminara, južno pročelje
Trogir, Macanović house, Matice hrvatske 35, skylight detail, south façade

*San Spirito, da ponente Venerabile Capitolo e Clero, da ostro strada pubblica, e da borra Venerabile Capitolo, e Clero, et in parte detti signori Palladini».*²⁵

Dana 21. V. 1720. godine Ignacijeva udovica, Margareta treba dovršiti radove započete na kući pokojnog supruga (*terminar che sia fatta da periti la liquidatione della fabrica del detto quondam proto Ignatio suo marito nella casa del detto*).²⁶

Dana 22. VII. 1721. godine²⁷ don Jakov Raguseo²⁸ napušta kuću koju je unajmio na godinu dana kod Jakova Gavale. Dana 25. XI. 1721. don Jakov traži od Margarete, žene pok. Ignacija *che in pena di lire non deba ingenirsi ne riponer alcuna cosa nella casa, e caneva di detto reverendo Raguseo assegnatali patrimonio, ma lasciarla a sua libera disposizione*. Dana 4. II. 1725. (m. v. = 1726. god.)²⁹ spominje se da je Margareta, Ignacijeva udovica, tutorica kćeri pok. majstora Petra Babića, iznajmila kuću za stanovanje Antunu Passetiju i njegovoj supruzi Magdaleni.³⁰

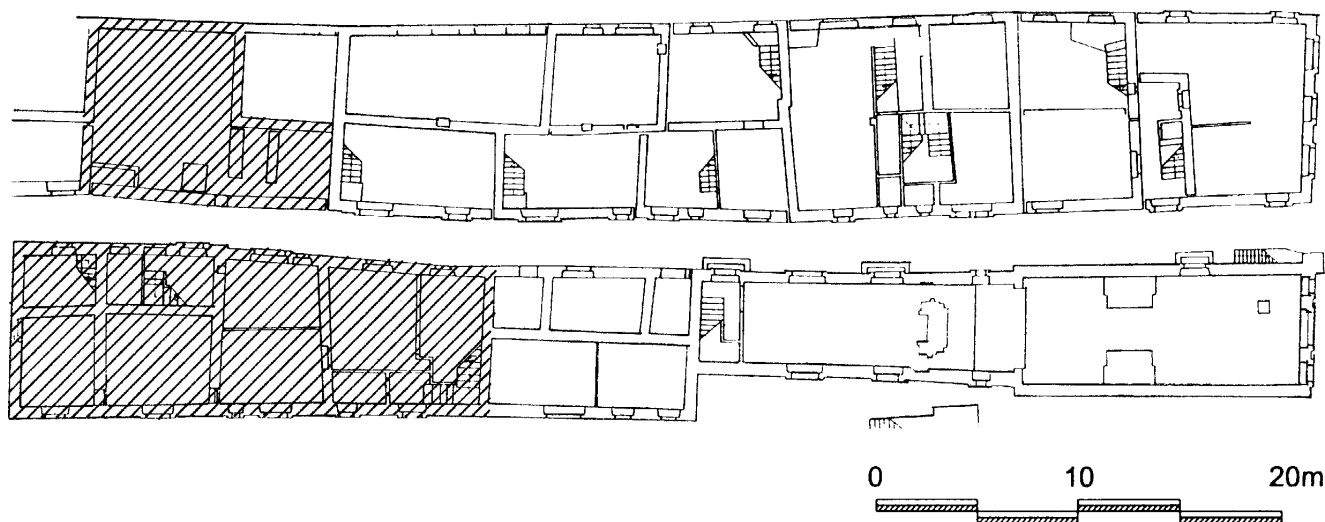
Iz navedenih dokumenata dalo bi se zaključiti da je potkraj drugog desetljeća u kući (»dvorima«) pokojnog Ignacija I živio majstor Mihovil s obitelji (koji je, čini se, iznajmio

kuću kod Ignacija). Vlasništvo nad kućom, odnosno čini se jednim njenim dijelom (*canevom* ?) imao je don Jakov Raguseo, koji je to vlasništvo stekao nasljedstvom.

Iz 1733. godine³¹ potječe oporuka Margarete, supruge pok. Ignacija I Macanovića.³² Ta oporuka, načinjena u domu oporučiteljice u trogirskoj varoši (Borgo), kao i spisi iz 1733. godine u vezi s nasljedstvom obitelji pok. Ignacija,³³ pomažu ne samo u ubikaciji kuće već i grobnice pok. Ignacija Macanovića.

U svojoj oporuci od 9. III. 1733. Margareta kao glavnu i jedinu nasljednicu svoje cjelokupne imovine (*universale erede*) imenuje kćer Orsolu (rođena 1711. g.),³⁴ suprugu meštra Matije Sarzana. Orsoli daje na korištenje vinograd na području oko crkve Gospe od Konacvina (današnja grobišna crkva naselja Seget). Vlasnik vinograda je Jakobina, kćer pok. Petra Babića (koju je Margareta, kao tutorica odgojila, nakon smrti djevojčina oca), a obitelj Raguseo imala ga je pravo obrađivati (ili davati u podzakup).

U nastavku oporuke spominje se raniji Margaretin spor oko imovine koji je imala sa sinom Ivanom. U spisu o nasljedstvu



Trogir, Macanovića dvori, tlocrt prizemlja, planoteka Konzervatorskog zavoda u Splitu
Trogir, Macanović Hall, first-floor layout

obitelji Macanović iz 1733. godine, koji sadrži dokumente iz razdoblja od 12. III. do 20. VI. 1733. godine, otkrivamo zanimljive podatke o nepokretnoj imovini pokojnoga Ignacija.³⁵

Na početku spisa nalazi se dopis majstora Ivana Macanovića trogirskom općinskom uredu od 12. III. 1733. godine, u kojem on pokušava dokazati svoje pravo na nasljedstvo pokojne majke, odnosno osporiti sestrino pravo na to nasljedstvo. Ivan se poziva na arbitražu glede nasljedstva koju je imao s majkom 22. XI. 1727. godine. U pismu spominje da želi pokopati nedavno preminulu majku u obiteljsku grobnicu u trogirskoj katedrali, koju je kupio njegov otac, i gdje bi i sam jednog dana želio počivati.³⁶

Kuću, za koju u jednom od dokumenata u ovom spisu doznajemo da se nalazila u Borgu (Varoš), u kojoj je umrla njegova majka, naziva Ivan – *mia casa*, jer ju je očito naslijedio po očevoj smrti. Slijedi odgovor na njegovo pismo od strane majstora Sarzane (13. III. 1733.), u kojem on ukazuje na pravo njegove žene na majčino nasljedstvo, kao i na svoje nastojanje da se ostvare pokojničine oporučne želje (povratak njenih dugova, ukop). Govori se i o škrinji Jacobine Nutrizio-Babić³⁷ (kćeri pok. Petra Babića, koja je bila vlasnica vinograda oko crkve Gospe od Konacvine, koji je obitelj Raguseo imala pravo obrađivati), koja se nalazi u kući pokojne Margarete. Na ovo pismo istog dana odgovara novim pismom Ivan Macanović, u kojem ponovno inzistira da je on pravi nasljednik pokojne majke. U dopisu od 14. III. Ivan tvrdi da je kao očevo nasljednik vlasnik kuće i onog što se u njoj nalazi, pa tako i majčine pokretne ostavštine u njoj. Traži da općinski kancelar Josip Monti izradi točan inventar predmeta u kući te i inventar imovine koja pripada Jacobini, kćeri Petra Babića.³⁸

Iz inventara Jacobine Nutrizio (dokument od 14. III. 1733.) doznajemo i o nekim prostorijama (kuhinji, konobi) u obi-

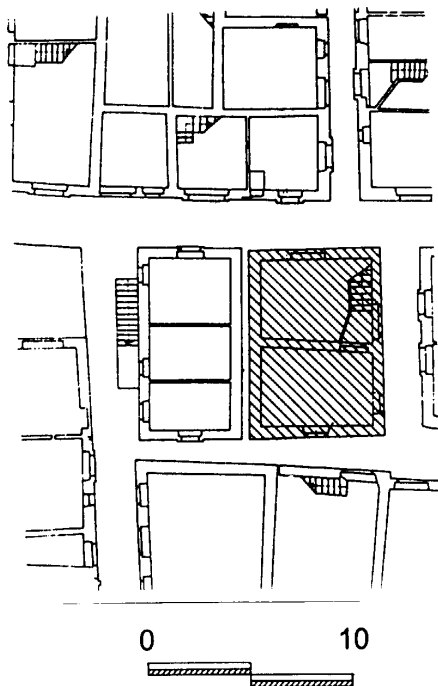
teljskoj kući koju je Ivan III naslijedio od svog pokojnog oca Ignacija I Macanovića.³⁹

Sudeći prema dokumentima iz 1733. godine, u kući Macanovićeve u Borgu živjeli su Ignacije I sa suprugom Margaritom Decaris i djecom, te Jacobina Nutrizio. Nije nam poznato da li je u kući Ignacija I Macanovića u Borgu napisana oporuka Katarine, kćeri Ivana Ragusea.⁴⁰

Na osnovi spisa datiranog 10. VII. 1747. godine saznajemo da je Margareta Blascovich (vjerojatno služavka), izbačena *dalla casa di Orsola relicta quondam proto Zuanne Mazzanovich*. Najvjerojatnije je riječ o Orsoli, ženi Ivana III, a majci Ignacija II Macanovića.⁴¹

Važni podaci o kućama Macanovićeve u Borgu sadržani su u dokumentima iz 1750-ih godina. Dana 12. V. 1754. godine datiran je ugovor o prodaji jedne kuće, izvršen na samoj lokaciji koja se prodaje.⁴² Kuću osobno prodaju Orsola, supruga spomenutog pok. Ivana (po njegovoj smrti) i njezin sin, klerik don Frane. Kupac je Mihovil Pomenić pok. Šimuna. Da li je riječ o kući koju je Ivan III bio naslijedio po smrti svog oca Ignacija I? U dokumentu iz 1754. godine navodi se da je to *»una casa coperta di coppi a due soleri, di lunghezza, e larghezza come nella stima fatta da mistro Zuane Bacchiulla...«*⁴³ (navodi se da kupac mora platiti i godišnji zakup *»sul fondo della Scuola d' Ogni Santi paga il livello di lire 24 all'anno«*), *...con una muraca dalla parte di levante di questa casa, ed un luoco vacuo dall parte di tramontana ..., tra li confini: da levante muraca del signor collonello Jura, da ponente signor Don Giuseppe Racettini, da ostro via pubblica, e da borra via pubblica«*.⁴⁴

Prigovor na tu kupoprodaju imali su Katarina, supruga Ignacija II (tada odsutnog vjerojatno zbog posla)⁴⁵, dana 27. V. 1754, te sam Ignacije II 24. X. 1754. godine. U dokumentu od 24. X. spominje se *»quondam chierico Don Francesco«*,



Trogir, kuća Ignacija II Macanovića u ulici Matice hrvatske, tlocrt prizemlja, planoteka Konzervatorskog zavoda u Splitu

Trogir, house of Ignacija II Macanović in Ulica Matice hrvatske, first-floor layout

iz čega zaključujemo da je Ignacijev brat u međuvremenu preminuo.

Na osnovi podataka iz spisa od 15. VI. 1754. godine saznajemo da su glede predmeta podjele imovine pok. Ivana Macanovića bili saslušani klerik, podđakon don Francesco Macanović i njegov brat Ignacije.⁴⁶ Spominju se i Orsola, njihova majka, koju su na saslušanju predstavljale kćeri Margareta, Rosa i Ana.⁴⁷ Dokument govori o podjeli očeve imovine na šest dijelova: na majku, neudate kćeri (za njihov miraz) i dva sina. Na kraju spisa spominje se *la casa grande in adesso abitata dalla madre dal chierico, e figliole*. Iz ovoga se dokumenta može zaključiti da bi *casa grande* mogla biti kuća pok. Ivana III u Borgu, koji ju je naslijedio od svog oca Ignacija I. U toj su kući, čini se, živjele Orsola i njezine kćeri, uz Ignacija II i njegovu obitelj. Uz navedenu *casa grande* imali su i kuću na zemljištu bratovštine Svih svetih, koju su Orsola i don Francesco namjeravali prodati.⁴⁸

Nadalje, saznajemo da je 1761. godine Ignacije Macanović stanovao u iznajmljenoj kući braće Zecca (dužan im je platiti 120 lira za zaostatak najamnine).⁴⁹

Godine 1789. (8. XI.) izvršitelj sudskog naloga nalaže don Ivanu Vukoviću da u propisanom roku napusti kuću sa svim svojim stvarima. Kuća je u vlasništvu Ignacija Macanovića. Zbog neuredno podmirivanih troškova najma Ignacije je sud-

ski tražio da se ugovor o najmu prekine, a uz objašnjenje da kuću želi iskoristiti za vlastitu uporabu.⁵⁰

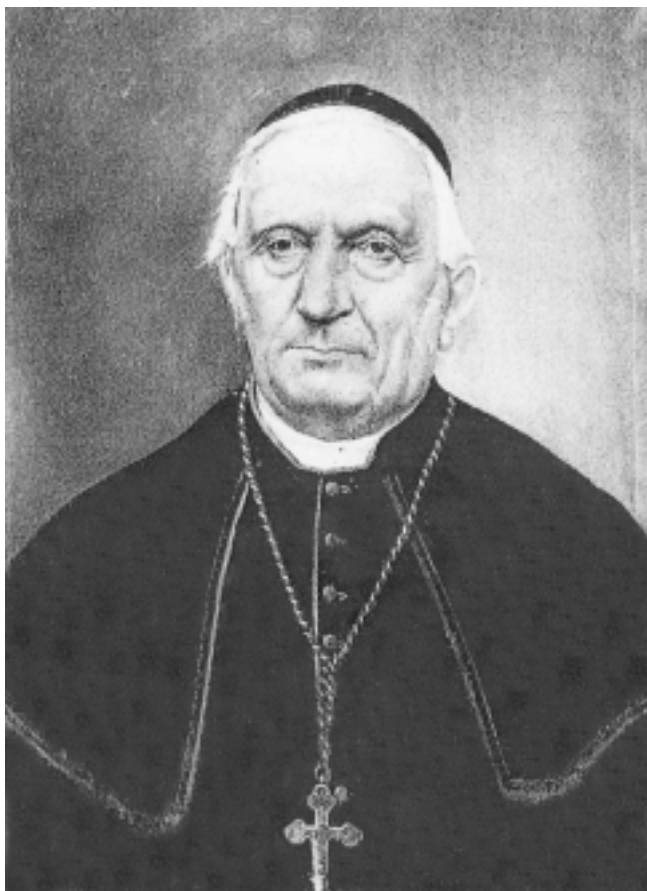
U uredu inženjera Giancarla Nachicha (Ivana Karla Nakića) vodila se rasprava između Ignacija Macanovića i Stjepana Stipčića, zbog Macanovićeve žalbe da je Stipčić, gradeći drugi kat svoje kuće, ugrozio Macanovićevu kuću.⁵¹

Godine 1794. (1. VI.) spominje se katedralno zemljište u Borgu koje se daje Ignaciju Macanoviću pok. Ivana, a koje graniči na istoku s Ignacijem Macanovićem (*sic!*), na zapadu sa Ivanom Sfilanom (Svilan), na jugu s spomenutim Ignacijem i sa Šimunom Candia te na sjeveru s gradskom ulicom.⁵²

Da li su u kući Ivana III u Borgu živjeli i članovi ostalih grana trogirске loze Macanović, ili pak u vlastitim kućama?

Godine 1762. (7. VIII.) spominje se Vicko Macanović koji duguje novac za najam *casina* Ivanu Frani Racetinu (Razzetini). Iz dokumenta saznajemo da je Vicko uzeo tu kuću u najam u razdoblju od 15. XI. 1750. do 15. XI. 1762. godine. Vicko Macanović se obavezuje da će napustiti kuću 25. XI. te je prepustiti na korištenje vlasniku.⁵³

Pet godina kasnije (13. IX. 1767.) govori se o majstorima Vicku Macanoviću i njegovu bratu pok. Ivanu Macanoviću, kojima *venghi atterata la casa posta in questo Borgo, perpetuamente livellata agl'acidenti Mazzanovich, e ciò in vis-*



Antonio Zuccaro, *portret mitronosnog opata Frane Macanovića, katedrala sv. Lovre, Trogir*

Antonio Zuccaro, portrait of miter-bearing abbot Frane Macanović, St. Lawrence's Cathedral, Trogir



Sebastiano Luiron, *Bl. Ivan Trogirski javlja se Teodoru*, privatna zbirka

Sebastiano Luiron, Blessed Ivan of Trogir Appears to Theodore, private collection

ta dello stato cadente, e ruinoso, in cui presentamente esiste. Iz dokumenta slijedi da bi kuća (koju je bila uzela u najam Antonia Soldan detta Brasca) trebala biti srušena, i ponovno sagrađena (sussequente suo immediato rifabrico, e ristabilimento per la meta tangente porzione d'essa pupila.... Vicko taj zahvat treba izvesti na svoj trošak.⁵⁴ Zanimljiv je i dokument datiran 21. VIII. 1768. godine u kojem Vicko Macanović obećava da će napustiti kuću koju je bio uzeo u najam (s'impegna d'evacuare, e render libera la casa da lui tenuta ad affitto di raggione di mistro Zuanne Sentinella...).⁵⁵

Dana 10. X. 1757. godine⁵⁶ Vicko Raguseo daje izjavu u općinskom sudu. Spominje da njegov brat Ivan nije pokrenuo, odnosno nastavio s tužbom protiv Ignacija Bigonea,⁵⁷ od čega je Vicko imao štete. Stoga Vicko naređuje da njegov brat sinjesta napusti kuću i teren za koji je Vicko do sada imao 850 lira troškova kojima su se plaćali najmovi bratovštini sv. Duha i nasljednicima pok. Mihovila Parčića. U do-

datku se spominje godišnji najam od 7 lira za sobu Ignacija Bigonea, ali iz teksta nije razvidno što je prethodilo sporu Macanović-Bigoneo. Sudeći prema sačuvanim dokumentima, spor koji su braća Vicko i Ivan Raguseo (odnosno njegovi nasljednici) imali s Ignacijem Bigoneom glede kuće (najma za kuću, prostorija u njoj) koju su uzeli u zakup kod bratovštine sv. Duha, trajao je desetljećima.

Godine 1773. (22. X.) Vicko Macanović tuži Ignacija Bigonea u svezi *caneve* koju drži Bigoneo (a za koju Macanović kaže da mu je prepustio dobrovoljno), nastavlja da je Bigoneo prisvojio jedina ulazna vrata koja vode u kuću, te inzistira da se potvrdi da su vrata zajedničko dobro i na zajedničku uporabu.⁵⁸ Vicko, nadalje, traži da procjenitelji utvrde troškove koje je Macanović imao pri preuređenju *caneve*. Iz dokumenta se vidi da isplate godišnjeg najma vlasniku *caneve* (bratovština sv. Duha) nisu već godinama bile uredne, jer se spominju i neplaćeni dugovi pokojnog brata Ivana.⁵⁹

Vicko Macanović tužio je Bigonea da je prisvojio ulazna vrata, koja su služila kao zajednički ulaz u konobu i u samu kuću. Dne 27. X. 1773. godine Bigoneo najavljuje da će iz *caneve* iznijeti stvari Vicka Macanovića (kutije, kolica/*carriola*/ i kamenje) te ih jednostavno izbaciti na ulicu. Prema popisu predmeta u konobi, može se zaključiti da je ona služila Vicku kao skladište materijala i opreme.

Prema podacima iz spisa datiranog 16. X. 1774. godine saznajemo da je sporna *caneva situata in contrada di San Domenico, in logo detto Posarina*.⁶⁰

Iz ovog se dokumenta razabire da je Bigoneo bio kreditor braće Macanović (820 lira); spominju se službeni spisi u kojima je rješavan spor glede naplate duga Macanovićevih. Napominje se da je kuća u vlasništvu bratovštine sv. Duha, te da Macanovići za nju plaćaju godišnji najam. Čini se da je spor presuđen za Bigonea, jer 20. X. Vicko Macanović osporava ovu odluku i time nastavlja spor.

Podaci iz spisa datiranog 3. XI. 1774. godine upućuju kako se čini da spor, u kojem su akteri bili uživaoci kuće Macanovići, fiktivni vlasnik – bratovština sv. Duha, te kreditor Macanovićevih, Bigoneo, još nije okončan. Spominju se poboljšice/*miglioramenti* izvedene u spornoj konobi, ali se iz dokumenta ne saznaje tko ih je učinio i kome se troškovi podnose.⁶¹

Godine 1787. (7. IX.) Marija i Justina, kćeri pok. Vicka Ragusea i njihova rođakinja Justina pok. Ivana Macanovića *vendono, e cedono liberamente ed in perpetuo una loro casetta, muraca e fondo vacuo* plemiću Antunu Cerineu Luciju Grigogonu pok. Mihovila. U bilješci tog dokumenta navodi se da je prva *strida* (javno oglašavanje) načinjena 9. IX. 1782. godine.⁶² U svezi s prethodnim potrebno je spomenuti i prijepis jednoga spisa iz 5. II. 1792. godine.⁶³ U spisu se navodi da se Marija i Justina, kćeri pok. Vicka Ragusea i Justina pok. Ivana Macanovića, odriču *od la muracca e luogo vacuo il tutto aquisitato con strumento 7 settembre 1789*. Da li su kćeri pok. Vicka i pok. Ivana prodale kuću koja se nalazila kod crkve sv. Dominika? O kojoj je kući riječ – danas je teško ustanoviti (uvidom u protokol trogirskih zgrada iz 1831. g.).

Valja spomenuti i dokument od 25. travnja 1789. godine.⁶⁴ Justina Macanović, supruga pok. majstora Domenica Matteija, prodaje Vicku Giurileu pok. Ivana »*la porzione del fondo di ragione d'essa Mazzanovich posto in questa città nel loco detto Città Nuova sive Borgo nella contrada della Beata Vergine Maria del Carmine*«. Riječ je o lokaciji koja graniči sa istoka s Petrom Bublom, sa zapada s Lovrom Pautom, s juga s protomajstorom Ignacijem Macanovićem, a sa sjevera s nasljednicima pok. Domenika Domgliza, a koju su obitelj Giurileo držali u zakupu.⁶⁵

Godine 1793. (12. I.) vrši se procjena kuće u Borgu, Helene Macanović, kćeri protomajstora Ignacija, sestre Alvisea, udate za Ivana Burića.⁶⁶ (*Dovendo quest'oggi Zuane Burich marito di me Elena Mazzanovich allienare con grazia di recuperare una casa posta nel Borgo di queta città al reverendo don Marco Scode....*) U tekstu procjene navodi se da je ta kuća *casa di staccio di domino Zuanne Burich quondam Giacomo*, a na osnovi toga može se zaključiti da je kuća pripadala Heleninom suprugu Buriću, a ne Macanovićima.⁶⁷

Prijedlog za ubikaciju kuća koje je posjedovala loza Ignacija I Macanovića u trogirskoj Varoši

Podatke o stanju i vlasničkim, imovinsko-pravnim odnosima nekretnina obitelji slavnoga graditelja Ignacija II Macanovića u trogirskom Borgu otkrivamo u dokumentima s kraja 18. stoljeća koji se čuvaju u Državnom arhivu u Splitu (arhiv Fanfogna Garagnin; *Protocolo delle particelle degli edifizij* iz 1831. u Arhivu mapa za Istru i Dalmaciju).⁶⁸ Najrecentnije podatke o tim kućama nalazimo u trogirskom zemljišniku, knjigama u trogirskom Općinskom sudu, koje se vode od 1884. godine.

U fondu Garagnin-Fanfogna (fasc. 4/VII) pohranjen je spis pod nazivom *Mjerenje i procjena trogirskih ulica*. Taj je zahvat u Trogiru godine 1795–1796.⁶⁹ nadzirao inženjer Ivan Nikola Nakić.⁷⁰ Pod N. 12 u fasc. 4/VII piše Borgo, »*Comparto dagli stabili sopra la strada cosiddetta Mauretich (Comprese vi due callette interne)*«, a kao vlasnici kuća navode se »*Stefano Stipcich, Zuane Svilan-contadin i Protto Ignazio Mazzanovich*« (uz njega se kao *affittuali* navodi *Zuane Mazzanovich*). Da li je riječ o Ignaciju II (graditelju crkve u Nerežišću) i njegovu sinu Ivanu Macanoviću?⁷¹

U Splitskom arhivu, u Protokolu zgrada u Trogiru iz 1831. godine, pod katastarskim brojem (Nro. nella Mappa⁷²) 904 pod *Nome del Proprietario della Casa* prekrizičeno je ime *Mazanovich Giovanni*, a poviše njega napisano je ime Osvaldo Rubignoni. U nastavku retka je opis kuće: *Casa d'abitazione a due piani con soffitto*. Da li je Ivan Macanović naveden u Protokolu iz 1831. godine ista osoba kao i Ivan Macanović koji se spominje u mjerenjima trogirskih ulica 1795–1796. godine? Da li bi kuća Ivana Macanovića na dva kata s potkrovljem, koja se spominje pod kat. br. 904, mogla biti kuća za koju znamo da ju je Ignacije namjeravao izgraditi na zemljištu u Borgu koje mu je dodijeljeno u zakup 1794. godine?⁷³

Kuća kat. br. 904 nosi danas kućni broj Matice hrvatske 35, jednostavna je kamena dvokatnica s potkrovljem, s luminarom na južnoj, te vratima na koljeno na sjevernoj fasadi.⁷⁴ Na nju je naslonjena (s njene istočne strane) kuća koja se u Protokolu iz 1831. navodi pod kat. br. 905 (*casa d'affitto ad un piano con soffitto*). Danas je ta kuća, koju su 1831. godine posjedovali nasljednici pok. Ante Ivačića, dvokatnica, i nosi kućni broj Matice hrvatske 37.

Kuća kat. br. 904 nalazi se u neposrednom susjedstvu bloka kuća (»dvora«) koji se u Protokolu iz 1831. spominju kao vlasništvo Macanovićevih, a nalaze se u današnjoj Splitskoj i Sinjskoj ulici. Od Macanovićevih kuća u Splitskoj vodi danas prema kući Matice hrvatske 35 jedan mali uski prolaz.⁷⁵

Pod kat. br. 913 u Protokolu iz 1831. godine navode se imena *Mazzanovich Don Luigi*⁷⁶ e *Nicolò*,⁷⁷ a u opisu čestice zgrade: *casa in fabbrica*. Isti se vlasnik navodi pod br. 914, 915, 916 te 935. Na kat. br. 914 godine 1831. nalazila se latrina (*sterquilineo*), na kat. br. 915 *casa ad uso a due piani*, a na kat. br. 916 *casa d'abitazione a due piani con soffitto e corte*.

U neposrednom susjedstvu ovih objekata je crkva Gospe od Karmena⁷⁸ (kat. br. 920), te bratimska kuća (kat. br. 919).⁷⁹ Na sjevernoj strani Sinjske ulice nalazila se još jedna kuća (kat. br. 935), za koju se 1831. godine kao vlasnici navode

don Luigi i Nikola Macanović. U opisu u Protokolu iz 1831. godine navedeno je da je to *rovina di casa*.⁸⁰

Sklop kuća Macanovićevih danas je smješten između dviju ulica – Sinjske (sjeverna strana sklopa) i Splitske (južna strana sklopa). Kuća 913/1 (za koju 1831. piše *casa in fabrica*) je danas južnom stranom okrenuta na Splitsku ulicu (nosi br. Splitska 6), dvokatnica s baroknim stilskim obilježjima u oblikovanju prozora (ima terasu na istočnoj strani, iznad prvog kata). Južna strana kuće koja se u Protokolu iz 1831. navodi kao dvokatnica, pod kat. br. 916, danas je Splitska 4.⁸¹ Kuće pod br. 913/2, 914, 915 (danas konoba Pašike, vl. Frankica Buble), nalaze se danas pod jednim kućnim brojem (Sinjska 3). Blok kuća pod kućnim brojem Sinjska 3 čine danas, gledajući od istoka prema zapadu:

1. Br. 916 u Protokolu iz 1831. g., dvokatnica je s unutrašnjim dvorištem na sjevernoj strani kuće (zagrađenim, nenaseljenim) ograđenim zidom okrenutim prema Sinjskoj ulici. Njena južna strana, Splitska 2, ina jasnije barokne stilске karakteristike. U trogirskom zemljišniku nalazimo podatke da su br. 916 (te pripadajuće čestice vrta – 971/1 i 971/2), nekoć vlasništvo don Frane Macanovića,⁸² prešli 10. I. 1889. godine u vlasništvo Marije Strmić i Antuna Derossija iz Trogira.

2. Br. 915 u Protokolu iz 1831. je dvokatnica, kojoj je nadođan treći, po gabaritima uži kat, potkrovlje. U njenom prizemlju je danas konoba Pašike. Zanimljivo da u trogirskom zemljišniku u Općinskom sudu, u kojem se zemljišne knjige vode od 1884. g., nije evidentiran br. 915.

3. Br. 914 i br. 913/2 danas zauzima dvokatnica, na čijim je vratima kućni broj Sinjska 3. Na katastarskoj karti iz 1831. br. 914 navodi se kao *sterquilinea* (latrina, nužnik), a 913/2, sjeverozapadni ugao bloka nekadašnjih Macanovićevih «dvora», u katastru iz 1831. piše da pripada kući za koju se navodi da je u izgradnji. Napomenimo da u trogirskom zemljišniku nije evidentiran br. 914. Za česticu zgrade br. 913/2 dana 8. II. 1884. u zemljišniku se navodi da je u vlasničkim knjigama trogirskog katastra zabilježen *contratto di compravendita*, datirana od 23. V. do 18. VII. 1855. g., po kojem vlasnici zgrade Nikola i Elena Macanović⁸³ prodaju kuću Marinu i Franici Spicca (Špika) rođenoj Buble.

Preko puta, na sjevernoj strani ulice, nalazi se nekadašnji kat. br. 935. Danas je tu Sinjska 8. Na mjestu nekadašnje *rovina di casa* (katastar iz 1831. g.) je novosagrađena prizemnica, u kojoj je konoba Pašike, a na nju se naslanja Sinjska 10, dvokatnica. U zemljišnim knjigama u Trogiru broj 935 nije evidentiran.⁸⁴

Zahvaljujući iznesenim podacima doznali smo da su Macanovići od početka 18. stoljeća obitavali u trogirskom Borgu. Saznajemo iz dokumenata da su uzimali terene i kuće u zakup u Borgu, za pojedine kuće u kojima su živjeli doznajemo da su ih i sami gradili, a za poneke doznajemo da su na njima činili popravke. Grana obitelji koja je dala Ignacija II, i sam graditelj crkve u Nrežišću, stanovali su pokraj crkve Gospe od Karmena. Vicko Macanović i njegov brat uzeli su u zakup kuću kod crkve sv. Dominika, u kojoj se nalazilo skladište za kamen i kolica. Nažalost, na temelju dosada proučene arhivske građe nismo uspjeli ustanoviti da li su se i uredi članova obitelji koji su obnašali funkciju trogirskog protomajstora nalazili u njihovim kućama.⁸⁵

Unutar Borga stanovali su pretežito pučani-težaci i obrtnici. Međutim, ondje su kuće posjedovali i pojedini plemići, a uočavaju se svojim izgledom po kvalitetnijoj obradi zida, izrazitijim stilskim obilježjima i dimenzijama.⁸⁶ Kao i u drugim trogirskim pučkim povijesnim predgrađima, i u Varoši (Borgu) uočavamo klasnu diferencijaciju u izgledu kuća, od onih monumentalnih, u vlasništvu bogatijih građana, do siromašnih potleušica. Kuće Macanovićevih u ulicama Sinjskoj, Splitskoj i Matice hrvatske uklapaju se po svojim arhitekturnim svojstvima u arhitekturu Borga.⁸⁷

Opisane zgrade Macanovićevih danas se, doduše, ne ističu dimenzijama od ostalih u okolišu te znače karakterističan spoj tradicionalne pučke, stilске i gradske arhitekture, bez izrazitijeg autorskog pečata. Da li su ih projektirali i gradili članovi obitelji Macanović? O tome tko je gradio navedene objekte u ulicama Sinjskoj, Splitskoj i Matice hrvatske nemamo sačuvane dokumente, ali je poznato da su poduzetničke obitelji u Dalmaciji često gradile i vlastite, obiteljske kuće.

Kuće semiurbanog i urbanog karaktera sa skromnim baroknim stilskim elementima (dvokatnice s konobom, dućanom, potkrovljem, luminarom, te s dobro klesanim pragovima na vratima i prozorima) nisu rijetke u srednjodalmatinskim pučkim predgrađima. Macanovića «dvori» s konobom (*caneva*) u kojoj se čuvalo vino i plodine (ili pak sa skladištem za alat i materijal), sa spavaćim sobama na katu, nalikuju na tipične težačke kuće, u kojima su živjele obiteljske zadruge, ponekad od više braće s obiteljima. One odražavaju nekadašnji tradicionalan, patrijarhalan način života.

Poznavanje zgrada koje su posjedovali i u kojima su u trogirskoj varoši živjeli trogirski protomajstori Macanovići od kraja 17. do početka 19. stoljeća (odnosno, kako pokazuju sačuvani dokumenti, grana obitelji koja je dala Ignacija I, Ivana III i Ignacija II) rječitro govori o ne samo o načinu života nego i o statusu obitelji i pojedinih njenih članova. Kako doznajemo iz oporuka i parnica o nasljedstvima – kuću su gotovo u pravilu nasljeđivali muški članovi obitelji. O statusu obitelji govori i činjenica da su Macanovići živjeli u Borgu, u blizini crkve Gospe od Karmena, predjelu u kojem su pretežito živjeli obrtnici i težaci. Najuspješniji graditelj i poduzetnik u obitelji, Ignacije II, dobiva od crkve zemljište u zakup (opet u Borgu) da za sebe i svoju obitelj gradi zasebnu kuću. Ta njegova potreba da stvori svoj dom mogla bi govoriti o njegovu materijalnom statusu, koji mu je to omogućio.

U nedostatku dokumenata o građanskim i plemićkim kućama koje su Macanovići gradili u srednjoj Dalmaciji, u literaturi se dosada najviše pisalo o njihovim crkvenim, javnim i fortifikacijskim projektima. Sigurno da će nam buduća istraživanja omogućiti da dođemo do novih saznanja o tipologiji i stilskim karakteristikama privatnih kuća i palača koje su podizali Macanovići tijekom 18. stoljeća. Da bismo mogli shvatiti razmjere te tipologije, trebalo bi istražiti i arhitektonske karakteristike Macanovićevih obiteljskih trogirskih dvora (problem katnosti, organizacije unutrašnjeg i vanjskog prostora, organizacije života ukućana, odraz stilova). I ovakvi skromni doprinosi, kao što su obiteljske kuće u Borgu, pridonose estetskim vizualnim vrijednostima današnje urbane cjeline skladnog povijesnog trogirskog predgrađa. Dapače, treba istaknuti njihovu usklađenost sa zadanim prostornim okvirima (potreba uklapanja u ambijent). Poznavanje i

ovog najskromnijeg vida arhitekture Macanovićevih važno je u istraživanju urbanističkih karakteristika pučkih trogirskih predgrađa i njegova povijesnog razvoja u 18. stoljeću.

Uz višegodišnja istraživanja stare jezgre Trogira povjesničara umjetnosti i konzervatora, i ovakva istraživanja arhivske građe mogu nam u tome pomoći, dapače otkrivaju nam kako se taj grad gradio i pregrađivao tijekom 17–18. stoljeća. Kako bi se spriječila devastacija trogirске pučke i građanske arhitekture i ambijentalnih cjelina, potrebno je poznavati ne samo tipologiju kuća već i njihove graditelje i stanare. Nadalje, istraživanje kuća najpoznatijih trogirskih poduzetnika 18. stoljeća otkriva nam još jedan aspekt graditeljsko-poduzetničke aktivnosti Macanovića, kao tipične dalmatinske

graditeljske obitelji u tom razdoblju. Uz njihov rad na reprezentativnim javnim, obrambenim, sakralnim i privatnim objektima, crkvama, mostovima, tvrđavama, to je i aspekt njihove svakodnevne obuzetosti gradnjom kuća za naručitelje iz plemićkog i građanskog sloja. U tom pogledu oni su ostavili svoje tragove u trogirskom urbanizmu, u kućama, palačama, dvorima, vijugavim uličicama i slikovitim ambijentima. Premda je u ovom konkretnom slučaju riječ o relativno jednostavnoj, skromnoj arhitekturi, u odnosu primjerice na reprezentativnu sakralnu arhitekturu koja se dosad povezivala s Macanovićima, smatramo da je i istraživanje ovog manje kreativnog aspekta njihova opusa važno za poznavanje sveukupnih razmjera koji je obuhvaćala njihova graditeljska i poduzetnička aktivnost.⁸⁸

Prilog

Državni arhiv u Zadru, arhiv Trogira kut. 157: spisi kneza Giana Battiste Contarinija (1722–1724)

Filza di Atti Notarili

str. 35–36. (24. II. 1723)

Adi 24 febraro 1723⁸⁹

Inventario della robba di casa di quondam mistro Michiel Raguseo

Letto col suo stramazzo

Quatro coperte di rassa una rossa a mezzo drappo.

Una coverta vecchia.

Un par di lenti?

Un strapontin vecchio.

Un par di cavaletti con tre tole.

Una velada di soppe a mezzo drappo.

Una velada negra di panno a mezzo drappo.

Una camisiola negra di usa vecchia.

Una soltana paonazza a mezzo drappo.

Un paro di bragoni di rassa negra a mezzo drappo.

Un altre negre nove.

Due camise.

Una cassa di noghera.

Un altra di tepon vecchia.

Altra detta vecchia.

Un altra simile.

Un teler da tester con li suoi ornamenti.

Una cesta di pan.

Un quadro senza suazze.

Un altro coll'effigie di San Zuanne Traurino con la sua soazza.

Un altro picciolo con la figura di carta bergamina con le suazze d'oro.

Una effigie della Beata Vergine Annunciata senza suazza e teler.

Un altra effigie delle Beata Vergine senza suazza.

Un quadro della Beata Vergine di Carmine Greca con la suazza indorata.

Un quadretto Ecce Homo senza suazza.

Un altro Sant'Antonio senza suazza.

Un San Giovanni con la suazza negra.

Una giampusa vecchissima.

Un specchio picciolo suazze negre.

Un bancho di tola.

Due banchi, con suoi appogi di tola.

Un facotin vecchio.

Un altro vecchissimo.

Tre bareghini fatti di tola piccioli.

Un paro di cadene da focho.

Sto? chuchiar di legno.

Sie pironi da tola di fero.

Due bangali vecchi.

Un bestel con il suo coverchio, et manego.

Un quadretto con la suazza dorato.

Un mastelo per portar l'acqua, et il suo sechio.

Una bancha da far pan.

Una tola per portar pan.

Due tinacetti per il mosto.

Quatro caratei da vin, un mezan, et altri piccioli.

Un bigonco di mosto.

Un martel da mura.

Due compassi di legno.

Due martelli da chiodi.

Due seghe.

Un mastelletto da liscia.

Una piana con suo ferro.

Altre due col li suoi ferri.

Due piane grande una col ferro, et l'altra senza ferro.

Un altra picciola col suo ferro.

Sei piane da suazza con li suoi ferri, et una senza ferro.

Di più due piciole senza ferri.

Un onbel?

Due squadre di legno.

Un caciol da murer.

Una piera d'oglio.

Una raspa.

Una verigola cinquantina, et una piccola.

Una testa.

Un bariletto picciola da vin di tre bozze.

Una spada.
Un patel vecchio.
Due para di calze fruede?
Quattro quadri di carta real due con la suazza, et altri due senza suazze.

Un par di scarpe vecchissime.
Due sacchi da formento vecchissimi.
Un censto grande fatto in città.
Due bochai di terra.
Due fiaschi da vino di terra.

Bilješke

*
Ovaj rad nastao je u okviru znanstveno-istraživačkog projekta Instituta za povijest umjetnosti u Zagrebu. Zahvaljujemo na pomoći u radu na ovom članku djelatnicima Državnog arhiva u Zadru, Državnog arhiva u Splitu, Danki Radić i Fani Cega u Muzeju grada Trogira, te Ireni Benyovsky iz Hrvatskog instituta za povijest u Zagrebu. Građa iz Državnog arhiva u Zadru, koja se obrađuje u radu obuhvaća razdoblje od 1698. do 1800. godine. Istraživanje arhivske građe u zadarskom arhivu o Macanovićima su još u tijeku, te će zasigurno donijeti nove spoznaje i saznanja o toj poznatoj srednjodalmatinskoj graditeljskoj obitelji

1
Postoji opsežna literatura o graditeljskoj obitelji Macanović, glavnim predstavnicima i njihovim djelima. Opširnije vidi: **C. Fisković**, *Ignacije Macanović i njegov krug*, »Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji«, sv. 9, Split, 1955, str. 198–268; tekst **K. Prijatelja** u knjizi: **A. Horvat – R. Matejčić – K. Prijatelj**, *Barok u Hrvatskoj*, Zagreb, 1982, str. 697–701; **C. Fisković**, *Od Macanovićeve skice do izradbe pročelja crkve u Nerežišćima na Braču*, »Peristil«, sv. 35–36, Zagreb, 1992–1993, str. 187–192; **N. Bezić Božanić**, *Trogirski obrtnici od druge polovice 16. stoljeća do pada Mletačke republike 1797. godine*, »Vartak«, br. 1–2, Trogir, 1993, str. 110–111; **Ista**, *Majstori od IX do XIX stoljeća u Dalmaciji*, Split, 1999, str. 64–65 (autorica donosi detaljan popis bibliografije o Macanovićima do 1993. godine); **K. Prijatelj**, *Milnarski spomenici*, u: *Prvi libar o Milni*, »Brački zbornik«, Biblioteka br. 2, Milna, 1998, str. 255–259.

2
Koliko je dosad poznato, majstor Ivan Raguseo spominje se prvi puta u matrikuli trogirске bratovštine Svih svetih 9. XI. 1642. godine. Dana 4. X. 1645. ženi se njegov sin Ivan Macanović u Splitu. U tom dokumentu zabilježeno je da potječe iz Dubrovnika: *Zuane Maccanovich da Ragusa*. Osim ove dvojice, spominje se u Splitu 1643. godine i Kata, kći meštra Rada Macanovića (**Fisković**, 1955, str. 205–206). Godine 1653. rodila se Jerka, kći majstora Frane i njegove žene Urše. Između 1675. i 1694. godine rađaju se djeca majstoru Ivanu sa ženom Margaritom, kćerkom majstora Antonija Cippica. Vidi: **N. Bezić-Božanić**, 1993, str. 110.

3
DAZ, AT, Oporuke, kut. 56, sv. LI/1, f. 5–5'.

4
U Hrvatskom biografskom leksikonu, sv. 2, Zagreb, 1989. (str. 675) spominje se Lelije Cipiko (+1706), soprakomit trogirске galije, koji je 1695. dao podići crkvu sv. Josipa u Kaštel-Starom.

5
DAZ, AT, kut. 146, Spisi kneza Paolo Vitturi /1708–1710/, Instrumentum secundus, str. 31–32'.

6
DAZ, AT, kut. 142, Spisi kneza Marco Balbi /1702–1705/, Instrumenti primus, str. 114–115.

7
N. Bezić Božanić, 1993, str. 110.

8
DAZ, AT, kut. 150, Spisi kneza Antonio Querini /1713–1715/, Instrumentum secundus, str. 1'–2' (30. VI. 1714).

9
DAZ, AT, kut. 154, Spisi kneza Pietro Donato /1716–1719/, Diversorium, str. 751–754 (21. VI. 1716).

10
DAZ, AT, kut. 153, Spisi kneza Pietro Donato /1716–1719/, Estraordinario quarto, str. 22.

11
DAZ, AT, kut. 156, Spisi kneza Vincenzo Contarini /1719–1722/, Estraordinario primo, str. 17.

12
DAZ, AT, kut. 157, Spisi kneza Gian Battista Contarini /1722–1724/, Diversorium, str. 26. (28. I. 1724).

13
Moguće je da je on sin majstora Vicka koji se navodi u Trogiru u dokumentima 1693. (DAZ, AT, kut. 134, Spisi kneza Francesco Drioni /1692–1695/, Estraordinario primo, str. 143–144', 26. III. 1693) i 1709. godine (DAZ, AT, kut. 146, Spisi kneza Paolo Vitturi (1708–1710, Diversorium, str. 261, 10. VII. 1709), a kao pokojni spominje se 1715. godine (DAZ, AT, kut. 150, Spisi kneza Antonio Querini /1713–1715/, Mandatorum tertius, str. 60–60', 30. X. 1715).

14
DAZ, AT, kut. 150, Spisi kneza Antonio Querini /1713–1715/, Mandatorum tertius, str. 60–60', 30. X. 1715.

15
Na osnovi dokumenta iz 1727. godine (22. III.) doznajemo da je Margareta, nakon smrti supruga Ignacija, dobila pravo da vodi kuću (*debbā per avvenire continuare nel governo, e direzione della casa*), a njen sin je trebao od svojih primanja davati majci novac za obiteljske troškove. Nadalje, nalaže mu se da se vrati u obiteljsku kuću sa suprugom i sinom. Njegova sestra Orsola i njen suprug Mattio Sarazana nemaju ovlasti nad obiteljskom kućom (DAZ, AT, kut. 161, Spisi kneza Leopoldo Curti /1726–1729/, Estraordinario primo, str. 23'–24).

16
DAZ, AT, kut. 157, Spisi kneza Gian Battista Contarini /1722–1724/, Filza di Atti Notarili, str. 35–36.

17
Motivi su navedeni samo za dio Mihovilovih slika. Izdvajaju se slike s prikazom sv. Ivana Trogirskog, sv. Antuna te više slika s marijanskim temama.

18
DAZ, AT, kut. 162, Spisi kneza Leopoldo Curti /1727–1729/.

19
DAZ, AT, kut. 162, Spisi kneza Leopoldo Curti (1726–1729), Filza diversorium, str. 298, (23. V. 1727); *ibid.*, str. 281. (9. VI. 1727); *ibid.*, str. 266, (18. VIII. 1727); Civil primo delle cause deputate, str. 41' (9. I. 1727. m. v. = 1728).

20

DAZ, AT, kut. 164, Spisi kneza Marco da Riva /1729–1732/, *Estraordinario secondo*, str. 32.

21

DAZ, AT, kut. 164, Spisi kneza Marco da Riva /1729–1732/, *Estraordinario primo*, str. 43. u dok. od 18. I. 1730. godine spominje se ponovno Lucija: *Riferi li comandador ad istanza di Lucia ...fatto protesto a Zuane papich di qualche danno che potesse risentir per incendiare, o per altro accidente la casa di detta institutore a ragione della paglia riposta da detto Papich nella casa ivi contigua.*

22

N. Bezić Božanić, 1993, str. 110. O Ignaciju I Macanoviću, sinu Ivana (II) Franova, vidi: **C. Fisković**, 1955, str. 214–221; **K. Prijatelj**, *Umjetnost 17. i 18. st. u Dalmaciji*, Zagreb, 1956, str. 23; **K. Prijatelj**, 1982, str. 697; **N. Bezić Božanić**, 1999, str. 64–65. Nastavljajući rad svog oca Ivana II Franovog, Ignacije djeluje u Kninu, na sinjskoj tvrđavi, i surađuje s domaćim graditeljima Tomom Casottijem i Antunom Cicindelom.

23

N. Bezić Božanić, 1993, str. 110.

24

DAZ, AT, kut. 151, Spisi kneza Antonio Querini /1713–1715/, *Estraordinario*, str. 21–21' (21. VII. 1716), str. 31 (24. VIII. 1716) i str. 44 (26. IX. 1716).

25

DAZ, AT, kut. 152, Spisi kneza Pietro Donato /1716–1719/, *Documenti terzo*, str. 7'–8.

26

DAZ, AT, kut. 157, Spisi kneza Vincenzo Contarini /1719–1722/, *Civil secondo delle cause*, str. 42.

27

DAZ, AT, kut. 157, Spisi kneza Vincenzo Contarini /1719–1722/, *Estraordinario sesto*, str. 46.

28

Na osnovi dokumenta datiranog 7. XII. 1727. godine doznajemo da je don Jakov Raguseo bio brat Ignacija Ragusea (DAZ, AT, kut. 161, spisi kneza Leopoldo Curti /1726–1729/, *Estraordinario primo*, str. 75).

29

DAZ, AT, kut. 159, Spisi kneza Giovanni Gottardo Catti /1724–1727/, *Mandatorum tertius*, str. 47.

30

Podatak o tom najmu sadržan je u spisu datiranom 13. VII. 1728. godine (DAZ, AT, kut. 161, spisi kneza Leopoldo Curti /1726–1729/, *Estraordinario primo*, str. 179).

31

DAZ, AT, kut. 60, sv. LV. 1/Oporuke, 1733–1736/, str. 40–41.

32

Sastavljanju oporuke nazočili su komunalni sudac-egzaminator Koriolan Comuli (Komulović), a kao svjedoci bili su prisutni svećenik Ivan Gelmini i trogirski patricij Alvise Dragač. Dana 12. III. 1733. g., tri dana nakon pisanja oporuke, spis je otvoren, što upućuje da je Margareta Raguseo preminula jedan ili dva dana prije. Tom je prilikom oporuka otvorena na zahtjev njezina izvršitelja. Pročitanin sadržajem posljednje volje Margarete Raguseo očito nije bio zadovoljan sin Ivan koji je – kako na kraju spisa navodi općinski službenik – smjesta osporio valjanost oporuke. Kako je parnica, do koje je zasigurno moralo doći, naposljetku okončana, ne saznajemo iz ovog oporučnog spisa.

33

DAZ, AT, kut. 37, sv. 46, f. 1–22.

34

Majka Ignacija I Macanovića bila je Orsola, *filia quondam magistri Antonii Zanetti*. Vidi: **C. Fisković**, 1955, str. 224. Očito je Orsola dobila ime po svojoj baki. Podaci o Orsolinom rođenju vidu u: **N. Bezić Božanić**, 1993, str. 110.

35

DAZ, AT, kut. 37, sv. 46, f. 1–22.

36

C. Fisković, 1955, str. 265, spominje da je Ivanov sin, Ignacije II (umro 1807. g.), pokopan u trogirskoj katedrali – očito je riječ o istoj obiteljskoj grobnici.

37

Ime Jacobine Nutrizio nalazimo u dva rodoslovna stabla Nutrizijevih objavljena u tekstu **I. Babić – A. Duplančić**, *Povijest trogirske obitelji Babić-Nutrizio*, Građa i prilozi za povijest Dalmacije, sv. XI, Split, 1990. S desne strane u donjem dijelu rodoslovnog stabla iz Arhivom di Stato u Veneciji (str. 332) nalazi se ime *Pietro uxor Lucrezia* i imena njegovo dvoje djece: *Georgio ucciso d'anni 4 ... del 1718* i *Giacobina*. U rodoslovnom stablu iz Arheološkog muzeja (str. 335) ponovo se navode ista imena i podaci. Babić-Duplančić donose podatak za Dominu Raguseo, koja živi 1710. godine s Petrom Nutriziom pok. Jurja, a 1712. s Ivanom Krstiteljem Nutriziom pok. Petra (str. 334). Godine 1718. ubijen je Juraj, malodobni sin Dominike Macanović i Petra Nutrizija (str. 335), brat Jacobine. Petar Nutrizio bio je sin pomorca Jurja (1664–1689), oženio se 1709. Dominikom Macanović, kćerkom graditelja Ivana (najvjerojatnije je riječ o Ivanu II Franovom). Ovaj se Petar spominje kao graditelj crkve sv. Jakova na Čiovu (str. 336). Usporedi: **K. Prijatelj**, *Umjetnost XVII. i XVIII. stoljeća u Dalmaciji*, Zagreb, 1956, str. 23. Spomenuta Dominika je najvjerojatnije sestra Ignacija I, a strina Ivana III Macanovića. Nažalost spis iz 1733. godine ne objašnjava pobliže vezu između Dominike Macanović i Jacobine Burić.

38

Tako je 14. III. izrađen u kući Ivana Macanovića u Borgu (Varoši) inventar predmeta u toj kući, kao i predmeta spomenute Jacobine. U tom prigodnom sačinjenom popisu, koji se donosi u spisu, spominju se – uz odjeću i druge Jacobinine predmete, i jedna slika (vjerojatno prikaz Krista) na papiru, jedna mala slika s Marijinim likom, jedna velika slika sv. Antuna i još jedna slika B. D. Marije.

39

Nabrajaju se njezini predmeti koji se nalaze *in cucina, in caneva*, a za najvrednije predmete ne navodi se u kojoj se sobi čuvaju. Iza ovog dokumenta, slijedi dopis Ivana Macanovića datiran 15. III. u kojem spominje arbitražu od 22. XI. 1727. godine, te dokumente od 8. XII. (?) i odluku (suda) od 8. V. 1730. godine. Slijedi pismo Sarzane od 20. III, te Ivana Macanovića od 20. III, te pismo Macanovića od 21. III, glede imovine Jacobine Nutrizio. Potonja je trebala donijeti ključ od njene kase koja se nalazi u Ivanovoj kući da se napravi inventar. Na kraju su dodaci na istu temu od 28. III, 21. IV, 15. i 16. V, 15. i 20. VI. Iz dokumenta datiranog 20. VI. 1733. saznajemo da su Margareta i Ignacije I Macanović sklopili brak 26. X. 1700. godine.

40

Oporuka je napisana u Trogiru, u domu oporučiteljice, kćeri meštra pok. Ivana Ragusea i sestre Ignacija I. Lokacija kuće oporučiteljice nije pobliže navedena. Svoju pokretnu imovinu (nepokretna se ne spominje) Katarina ostavlja sinu Ivanu Antunu, kojeg je imala s pok. Ivanom Bragaottom (DAZ, AT, kut. 61, sv. LVI. I, /Oporuke, 1730–1751/, str. 234, 7. VI. 1744).

41

DAZ, AT., kut. 177, Spisi kneza Girolamo Cicogna /1746–1748/, *Estraordinario primo et secundo*, str. 68.

42

DAZ, AT, kut. 182, spisi kneza Francesco Diedo ed Andrea Davanzo /1752–1760/, *Diversorum*, str. 478.

- 43
Graditelj Ivan Bakula podigao je 1755. crkvu sv. Duha u Trogiru. V. *Požar u Trogiru*, »Smotra dalmatinska« 20. VIII. 1898; **K. Prijatelj**, *Umjetnost XVII. i XVIII. stoljeća u Dalmaciji*, Zagreb, 1956, str. 23; **Isti**, 1982, str. 711; **S. Piplović**, *Graditeljstvo Trogira u 19. stoljeću*, Split, 1996, str. 97.
- 44
Jedan primjerak tog ugovora od 12. V. 1754. nalazi se i u DAZ, AT, kut. 183, Spisi kneza Lazzaro Ferro (1754–1756), *Estraordinario secundo*, str. 6.
- 45
Godine 1753. Ignacije započinje graditi župnu crkvu u Kaštel-Štafiliću, koju će graditi dvadesetak godina. Vidi: C. Fisković, 1955, str. 243–244.
- 46
DAZ, AT, kut. 184, Spisi kneza Lazzaro Ferro /1754–1756/, *Atti notarili*, str. 198.
- 47
Ana, kći Ivana i Orsole Macanović, spominje se u dokumentu datiranom 10. I. 1781. godine. Tom prigodom njezina majka potvrđuje da je Ana iz roditeljske kuće ponijela u miraz »*tutto quello che gli poteva spettare per via di sua dote porzione, et ancor di più de beni, tanto paterni, che materni.*«. (DAZ, AT, kut. 201, Spisi kneza Zaccaria Canal /1778–1781/, *Atti notarili*, str. 51–52).
- 48
Očito se na spomenutu *casa grande* odnosi još jedan dokument napisan u kući u kojoj živi *Orsola relicta del proto Zuanne Mazanovich* (DAZ, AT, kut. 193, Spisi kneza Pietro Soranzo 1767–1770, *Instrumento secondo*, str. 39²–40, od 5. VI. 1769).
- 49
DAZ, AT., kut. 187, Spisi kneza Trifon Barbaro /1759–1762/, *Instrumento primo*, str. 123–123¹ (14. III. 1761). Godine 1777. Ignacije Macanović priznaje da je dužan Antoniju Zecca platiti zakašnjelu namjninu (DAZ, AT, kut. 198, Spisi kneza Enrico Dandolo /1775–1778/, *Pisma knezu, Diversorum*, str. 640, dok. od 25. VI. 1777). Iste godine (10. VII.), Antonije Zecca izjavljuje da je primio rečenu svotu koju mu je Ignacije bio dužan te je time ovaj spor okončan.
- 50
DAZ, AT, kut. 212, Spisi kneza Pietro Antonio Bembo /1789–1791/, *Estraordinario primo*, str. 25. U DAZ, AT (kut. 215, Spisi kneza Zuanne Corner /1791–1794/, *Diversorum*, Filza I, str. 461), nalazi se prijepis dokumenta od 29. VI 1792. godine koji nam donosi podatke o kući Ignacija II Macanovića, sina Ivana III.
- 51
Na ovaj spor odnosi se i dokument od 17. V. 1789. (DAZ, AT, kut. 209, Spisi kneza Francesco Loredan, 1786–1789, *Mandati*, str. 107). Saznajemo da Macanović traži da Stipčić uredi zid koji se nalazi sa zapadne strane Macanovićeve kuće.
- 52
DAZ, AT, kut. 215, Spisi kneza Zuanne Corner /1791–1794/, *Instrumenti secondo*, et ultimo, str. 206–206¹.
- 53
DAZ, AT, kut. 190, Spisi kneza Zuanne Bragadin /1762–1764/, *Estraordinario*, str. 41¹–42¹.
- 54
DAZ, AT, kut. 191, Spisi kneza Francesco Diedo /1765–1767/, *Diversorum*, str. 24.
- 55
DAZ, AT, kut. 193, Spisi kneza Pietro Soranzo /1767–1770/, *Estraordinario primo*, str. 74¹.
- 56
DAZ, AT, kut. 186, Spisi kneza Francesco Diedo /1756–1759/, *Filza di scrittura*, str. 317.
- 57
U **C. G. F. Heyer von Rosenfeld**, *Der Adel des Königreichs Dalmatien* (Nürnberg, 1873, pretisak, Zagreb, 1995, str. 29), navodi se da je Bigoneo bilo staro hrvatsko plemstvo, te da su pripadali trogirskom patricijatu. Autor donosi i grb na T. 19.
- 58
DAZ, AT, kut. 197, Spisi kneza Zuanne Battista Badoer /1773–1775/, *Pisma knezu/Diversorum*, str. 645.
- 59
O istom pitanju govori i dokument od 15. X. 1773. (DAZ, AT, kut. 197, Spisi kneza Zuanne Battista Badoer /1773–1775/, *Pisma knezu/Diversorum*, str. 653).
- 60
DAZ, AT, kut. 196, Spisi kneza Zuanne Battista Badoer /1773–1775/, Bolli, *cogniti, depositi, intronissioni, e sequestri*, str. 37¹. U Trogiru i danas postoji nekoliko lokaliteta koji se nazivaju *Posarina* (*Požarina*). Jedan od njih je upravo kod nekadašnje crkve sv. Duha, koja je izgorjela u požaru (!) 17. VIII. 1898. Izgorjele su kuća zvonara crkve, sama crkva, te kuća De Michielija sa skladištem. Na tome mjestu nalazila se gusta skupina kuća. Prvih godina 20. stoljeća potpuno su uklonjeni ostaci crkvice sv. Duha, a porušen je i zid s gradskim vratima na koji je crkvice bila prislonjena. Na tome mjestu izgrađena je zgrada škole, čime je nekadašnji izgled te lokacije (kao i, općenito, južne obale) potpuno izmijenjen. Vidi: *Požar u Trogiru*, »Smotra dalmatinska«, 20. VIII. 1898; **K. Prijatelj**, *Umjetnost XVII. i XVIII. stoljeća u Dalmaciji*, Zagreb, 1956, str. 23; **S. Piplović**, *Graditeljstvo Trogira u 19. stoljeću*, Split, 1996, str. 97–98. Zahvaljujem na podacima o toponimima Posarine u Trogiru prof. dr. Ivi Babiću.
- 61
DAZ, AT, kut. 196, Spisi kneza Zuanne Battista Badoer /1773–1775/, Bolli, *cogniti, depositi, intronissioni, e sequestri*, str. 39.
- 62
DAZ, AT, kut. 208, Spisi kneza Francesco Loredan /1786–1789/, *Instrumenti primo*, str. 92–92¹.
- 63
DAZ, AT, kut. 214, Spisi kneza Zuanne Corner /1791–1794/, sv. III, *Estraordinario primo*, str. 102.
- 64
DAZ, AT, kut. 208, Spisi kneza Francesco Loredan /1786–1789/, *Instrumenti secundo*, str. 163–163¹.
- 65
Bilješka na margini dokumenta: *Adi 26 aprile 1789 fu fatta la prima, ed unica strida, essendo passata tacita, e quieta come riferi A. M. Comandator.*
- 66
DAZ, AT, kut. 216, Spisi Zuanne Corner /1791–1794/, *Diversorum*, Filza I, str. 132–134.
- 67
Slavni Ignacije II godine 1793. bio je živ, i nije imao kćer Helenu ni sina Alvisa. Ovdje je očito riječ o nekom drugom Ignaciju Macanoviću. U dokumentu od 26. IV. 1789. godine (DAZ, AT, kut. 208, Spisi kneza Francesco Loredan, /1786–1789/, str. 165–165¹) spominju se Ivan, Nikola i Alvise, braća Ignacija Macanovića.
- 68
Taj je Protokol datiran u Splitu, 18. IV. 1831. god., a popis kuća je – kako saznajemo iz podatka zabilježenog u samom Protokolu – završen 15. X. 1846. godine. O tom Protokolu i katastarskoj izmjeri Dalmacije, koju je organizirala austrijska vlast u razdoblju od 1818. do 1839. godine vidi u katalogu *Blago Hrvatske iz Arhiva mapa za Istru i Dalmaciju*, izložba u okviru manifestacije *Knjiga Mediterana*, Split, listopad, 1992, str. 19 i 58 (tabla s Katastarskim planom Trogira iz 1830. godine, koju je izradio mjerjnik Antonio Putti iz Pavije).

69

Spis 4/VII nije datiran ni paginiran. Međutim, možemo ga datirati prema fasc. 4/VI u fondu Garagnin-Fanfogna u 1795–1796. godine. Naime, u fasc. 4/VI nalazimo datiranu dokumentaciju koja se odnosi na spomenuto mjerenje i procjenu trogirskih ulica.

70

Inženjer Ivan Nikola Nakić rođen je u Kninu 1763. *Tenente d'ingegneri* djelovao je u Zadru, Splitu, Trogiru te u Istri. Godine 1793. izradio je nacrt za rekonstrukciju trogirskog kazališta. Vidi: **K. Prijatelj**, 1982, str. 703.

71

Ignacije II (+1807. g.) imao je sinove Ivana (IV) i Nikolu. Godine 1801. Nikoli se u braku s Marijom Rasković rodila kćer Jelena. Godine 1802. Ivan je sa ženom Lucijom Ivana Mandića dobio sina Franu Antuna. Vidi: **N. Bezić Božanić**, *Trogirski živalj u osvjet 19. stoljeća*, »Vartal«, br. 1–2, Trogir, 1995, str. 47. Ivan (IV) imao je i sina Ignacija (III), nazvanog po djedu, koji će u Splitu nastaviti poduzetnički i zidarski posao. Vidi: **N. Bezić Božanić**, *Struktura stanovništva početkom 19. stoljeća u Splitu*, »Kulturna baština«, sv. 14/19, Split, 1989, str. 290, 302.

72

Ovaj se broj u Protokolu čestica zgrada u Trogiru odnosi na broj čestice zgrade na katastarskom planu Trogira iz 1830. godine, koji je izradio mjerilnik Antonio Putti iz Paviče. Vidi: *Blago Hrvatske...*, 1992, str. 58.

73

Poznato nam je da je katedralno zemljište na kojem je 1794. Ignacije II imao namjeru graditi graničilo na zapadu sa zemljištem Ivana Svilana, na jugu sa zemljištem Šimuna Candije, a na sjeveru s ulicom. U susjedstvu kuće br. 904 su u Protokolu 1831. godine pod kat. br. 881 navedeni *Candia fratelli, q. Giovanni*. U opisu piše da je to bila latrina, *sterquilino*. Pod kat. br. 902 navodi se *Candia Giacomina, vedova*, a u opisu iz 1831. godine navodi se da je riječ o *casa d'abitazione a due piani*. Na tri kat. br. u susjedstvu 1831. kao vlasnici se spominju *Sfilan Cattarina* i *Vincenzo*: to su br. 910 (*Casa ad abitazione ad un piano ed soffitto*), br. 911 (isto kao prethodno), br. 912 (*sterquilino*).

74

U trogirskom zemljišniku u Općinskom sudu na žalost nema podataka o vlasništvu nad kućom na čestici br. 904 sve do 1912. godine, kada se kao vlasnici kuće navode Tomas Janka i Tomas Vicka.

75

Kuća ima uzidan jedan kapitel kao spoliju. Spolije se javljaju na nekoliko objekata koje su gradili Macanovići.

76

Teolog don Luigi Macanović, trogirski kanonik (+12. III. 1849. g.), bio je prvi trogirski natpop župnik po ukinuću biskupije 1828. godine. Naime, bulom *Locum Beati Petri* od 30. VI. 1828. godine papa Lav XII ukida trogirsku biskupiju, pripaja je splitsko-makarskoj, a katedralni kolegij sveden je na kolegij s natpopom župnikom. Vidi: **F. Coce**, *O trogirskim kanonicima po ukinuću biskupije*, »List biskupije splitsko-makarske ujedno hvarske«, god. LXI, Split, 1939, str. 52–53. **R. Tomić**, *Trogirska slikarska baština od 15–20. stoljeća*, Zagreb–Split, 1997, str. 288–289 i 331–332, donosi bakropis *Bl. Ivan Trogirski se javlja Teodoru* s početka 19. stoljeća, kojeg se jedan primjerak čuva kod obitelji prof. I. Dellalea, djelo Sebastiana Luiirona. Na natpisu koji se nalazi u donjem dijelu bakropisa spominje se »*Monsignore Canonico Luigi Mazzanovich Archiprete-Parroco e Capo Capitolare delle insigne Collegiale Chiesa di Trau in Dalmazia*«. U natpisu je uključen i grb na kojem je ispod kose trake prikazana ruka koja drži buzdovan, za koji se pretpostavlja da bio mogao biti grb kanonika Luigija (Vjekoslava) Macanovića. Kao gradskog župnika osudila ga je zbog političkih pitanja francuska uprava. Vidi: **I. Dellale**, *Trogir*, 1936, str. 28.

77

Da li je riječ o Nikoli, sinu Ignacija II Macanovića (**N. Bezić Božanić**, 1995, str. 47)? O Nikoli Macanoviću Ignacijevom ml. vidi: **N. Bezić**

Božanić, *Struktura stanovništva u Trogiru u vrijeme organiziranog medicinskog studija*, »Acta historiae medicinae veterinae«, anno XXVI, fasc. I–II, Beograd, 1987, str. 72; **Ista**, *Stanovništvo Trogira u vrijeme Preporoda*, »Mogućnosti«, sv. 9–10, Zagreb, 1987, str. 830.

78

Sjetimo se dokumenta od 25. IV. 1789. godine u DAZ, AT, Spisi kneza Francesco Loredan, 1786–1789, kut. 208, Istrumenti secundo, str. 163–163'. Prema tom spisu Giustina Macanović, supruga pok. majstora Dominika Matteija prodaje Vicku Giurileu pok. Ivana *la porzione del fondo di ragione d'essa Mazzanovich posto in questa città nel loco detto Città Nuova sive Borgo nella contrada della Beata Vergine Maria del Carmine*. Riječ je o lokaciji koja graniči sa istoka s Petrom Bublom, sa zapada s Lovrom Pautom, s juga s protomajstorom Ignacijem Macanovićem, a sa sjevera s nasljednicima pok. Domenika Domgliz.

79

Crkva Gospe od Karmena u današnjem proširenom barokiziranom obliku datira s početka 17. stoljeća, a zvonik je sagrađen za biskupa Antuna Guida, 1618. godine. Ona je »župska« crkva ovog dijela Varoši. Stara zgrada bratovštine Gospe od Karmena (oduzeta bratovštini, po njenom ukinuću 1808. godine, te ponovno vraćena 1867. g.), naslonjena na crkvu, bila je tako trošna da je 1892. srušena i na njenoj mjestu sagrađena je 1897. g. nova kuća. Vidi: **G. Antonio – I. Tacconi**, *Biografia documentata di don Riccardo Tacconi*, Split, 1918, str. 44–54; **I. Dellale**, *Trogir*, 1936, str. 77–78; **S. Piplović**, *Graditeljstvo Trogira u 19. stoljeću*, Split, 1996, str. 59–60.

80

U susjedstvu ovih kuća u Sinjskoj su brojevi 923 (godine 1831. kao vlasnici se spominju nasljednici Franje Stipčića), 928 (godine 1831. vlasnik je *Stipzich Giovanna vedova Francesco*), 929 (godine 1831. vlasnici *Stipzich fratelli, q. Lorenzo Sacerdote*) te 930 (godine 1831. vlasnici su *Stipzich eredi q. Francesco*) danas su u Sinjskoj. Prisjetimo se dokumenta iz 1792. godine, žalbe protomajstora Ignacija Macanovića na Stjepana Stipčića, da mu je podizanjem drugog kata kuće ugrozio kuću, te mjerenja ulica iz 1795–1796. godine, kada se u *comparto dagli stabili sopra la strada cosiddetta Mauretich* kao susjedi navode Stjepan Stipčić i Ignacija Macanović. Na kat. br. 924 je *Paut Antonetta, vedova*, na br. 925, isto (iznad njenog imena dopisano je *Lorenzo quondam Matteo*), na br. 926 *Paut Anna* (iznad je dopisano *Francesco qn Lorenzo*) – to su kuće u sjeveroistočnom dijelu Sinjske ulice, na 931 su *eredi Buble Antonia*, na 932 *Giurilileo Fratelli* (na njih se sa sjevera naslanjaju kuće br. 933 – vlasnik *Duimiz Marino* i 934 – vlasnica *Duimiz Giovanna*), na 937 *Paut eredi q. Vincenzo* – to su kuće u sjeverozapadnom dijelu Sinjske ulice. Sjetimo se dokumenta u kojem Giustina Macanović prodaje svoj dio naslijeđenog zemljišta (*fondo*) obitelji Giurileo, na lokaciji pored crkve Gospe od Karmena, koja graniči sa istoka s Petrom Bublom, sa zapada s Lovrom Pautom, s juga s protomajstorom Ignacijem Macanovićem, a sa sjevera s nasljednicima pok. Domenika Duimgliz (?). Na br. 918 godine 1831. kao vlasnik naveden je *Paut Lorenzo q. Matteo*. Iz iznesenoga proistječe da su se Giustinina *casetta, muracca e fondo vacuo* 1787. godine mogle nalaziti na lokacijama kat. br. 932 (godine 1831. to je *rovina di casa*), 917 (*casa d'abitazione a due piani con soffitto*) i 918 (*casa di abitazione ad un piano tutta di legno* – 1831. godine).

81

Na nju se u produžetku naslanja br. 917 (u protokolu iz 1831. navodi se da je u vlasništvu *Giurileo Vincenzo Fratelli*), kasnobarokna dvokatnica, danas u vlasništvu Polanšćak, Splitska 2.

82

Don Frane Macanović, osnivač škole i prvi učitelj u Marini, rođen je 1815. godine u Splitu, gdje mu se bio nastanio otac. Za svećenika je zaređen 1840. g., kada postaje župnik Marine. Godine 1848. prelazi u Trogir, 1851. izabran je za kanonika, 1869. imenovan je trogirskim natpopom župnikom, a 1880. godine postaje prvi trogirski mitronosni opat. Umro je 1886. godine i pokopan je u svojoj grobnicu pred ulazom u crkvu Gospe od Zdravlja na trogirskom groblju. Vidi: **F. Race-**

tin, *O osnivanju osnovne škole u Marini*, »Vartak«, god. IV, br. 1–2, Trogir, 1995, str. 116; **R. Tomić**, o. c. (1997), str. 67, donosi portret mitronosnog opata Frane Macanovića (Trogir, 1800–1886), kojeg je kao starca naslikao Antonio Zuccaro. Sliku navodi u popisu Zuccarovih portreta **K. Prijatelj**, *Prilozi trogirskom slikarstvu Dalmacije u XIX. stoljeću*, »Jadranski zbornik« IV, str. 320. Suvremenik Frane Macanovića bio je don Frane Bulić. Možda zato Bulić i spominje kuće Macanovića u popisu trogirskih spomenika iz 1884. godine koji se nalazi u Konzervatorskom zavodu u Splitu. Zahvaljujem na podatku Danki Radić, kustosici Muzeja grada Trogira.

83

Godine 1801. Nikoli, sinu Ignacija II Macanović, rodila se kćer Jelena. Vidi: **N. Bezić Božanić**, 1995, str. 47.

84

»Macanovića dvori« (posebno dio u Sinjskoj ulici) pretrpjeli su stanovite preinake otkako je umro Ignacije II Macanović. Od Protokola iz 1831. do danas pratimo promjene na nekadašnjim dvorima Macanovićeve i susjednim kućama.

85

Protomajstor, zadužen od općine za obavljanje procjene kuća i drugih objekata, u svom uredu je objavljivao rezultate svoje procjene. Te procjene mogao je vršiti i po rangu niži majstor ili protomajstorov pomoćnik uz njegovu dozvolu i odobrenje. Ali, konačan potpis na dokument procjene, koji time postaje službeni dokument, davao je protomajstor u funkciji općinskog procjenitelja (*stimador*, *stimator*) – »in officio di mistro«. U DAZ, AT nailazimo na nekolicinu dokumenata u kojima se procjene potpisuju *in officio di mistro* Ignazio Raguseo. Primjerice: u spisu od 26. III. 1737. u DAZ, AT, kut. 167, Spisi kneza i kapetana Francesca Badoer (1735–1737), Filza degli Atti no-

tarili, piše: *In officio di mistro Ignatio Ragueso. Vincenzo Ragueso murero e Nadal Slade suo compagno; stima della casa in isola Bue di ragione del Giovanni Luca Colnago.*

86

I. Babić, *Prostor između Splita i Trogira. Kulturnohistorijska studija*, pretisak izdanja iz 1984, Kaštel-Novi, 1991, str. 144. O burgu, Borgu, odnosno Novom gradu u Trogiru vidi: **Ivan Lucić**, *Povijesna svjedočanstva o Trogiru*, sv. II, Split, 1979, (preveo i uredio J. Stipičić), str. 991–992, 1004; **Pavao Andreis**, *Povijest Trogira*, sv. I, Split, 1977. (preveo i uredio V. Rismondo), str. 53, 54, 92, 103, 104, 107, 109–111, 115, 116, 135, 136, 139, 146, 148, 151, 160, 175, 341, 342, 345.

87

O kućama semiurbanog i urbanog karaktera u splitskoj pučkoj arhitekturi vidi: **A. Ercegović**, *Pučka arhitektura starih splitskih predgrađa*, magistarski rad, u tisku u Književnom krugu u Splitu. O kaštelanskoj pučkoj arhitekturi vidi: **I. Babić**, *Prostor između Splita i Trogira. Kulturnohistorijska studija*, pretisak izdanja iz 1984, Kaštel-Novi, 1991.

88

Zahvaljujemo na nacrtima Macanovića dvora Konzervatorskom odjelu u Splitu, ravnatelju Jošku Belamariću, konzervatoru Radoslavu Bužančiću i autoru snimaka Mladenu Popoviću.

89

Bilješka na margini: Adi 16 settembre 1723 presentata da Lucia relicta quondam mistro Michiel Raguseo giurando etc. haver fatto inventar nel tempo ut infra tutto quello è rimesso doppo la morte di detto suo marito, ne haver eccetuata alcuna cosa.

Summary

Ivana Prijatelj Pavičić – Lovorka Čoralić

Contribution to the Knowledge on the Macanović Family Houses in Trogir

Based on a research of materials in the State Archives in Zadar (Trogir Archives), the State Archives in Split (Garagnin-Fanfogna Foundation and Map Archives), and data recorded in the Trogir land-registry at the Municipal Court in Trogir, the authors have discovered as yet unknown data on houses which were inhabited by the members of Ignacije I, Ivan III and Ignacije II Macanović families in Trogir during the 18th century. These are simple urban houses, mainly three-story buildings with attics, as can be seen today in the streets Sinjska ulica, Splitska ulica and Ulica Matice hrvatske, in the vicinity of the Church of Our Lady of Carmel in the former suburbs of Trogir called Borgo. The question is whether the said members of the famous mid-Dalmatian builders' family, who built churches, bell-towers and fortifications throughout Dalmatia during the 18th century, participated as planners

and contractors in the building and later remodeling of these houses. If future archival, stylistic and art-conservation research shows that these relatively humble buildings, which in appearance and size fit into the architecture of the historic Trogir suburb of Borgo, are indeed the work of the Macanović family, it will reveal a new, so far insufficiently known aspect of their work – the construction of urban family houses. Judging by the documents kept in the State Archives in Zadar, the Macanović family, as well as other builders and entrepreneurs in 18th century Dalmatia, not only participated in important church, public, fortification and private projects, but also undertook the construction of urban family houses and the repair and remodeling of houses, churches, monasteries, town walls and other private and public structures.